

ISSN:2181-0427 ISSN:2181-1458

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ИЛМИЙ АХБОРОТНОМАСИ**

**НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК НАМАНГАНСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА**

2021 йил махсус сон

142	К вопросу о роли духовности в формировании патриотизма у молодежи Джуманазарова З.	673
143	Boshlang'ich sinf o'quvchilarini jismoniy tarbiya darolarida harakatli o'yinlardan foydalanish samaradorligi Ismoilov T., Sultanov B., Artikova N.	677
144	Нотўлиқ оилаларда болаларни ижтимоий ҳаётга тайёрлашнинг педагогик механизмлари Асранбаева М.Х.	681
145	Ўқувчиларда ўзбек менталитетига хос маънавий-ахлоқий хусусиятларни шакллантиришда бадиий асарларнинг аҳамияти Усмонова М.Б.	688
146	Bo'lajak o'qituvchilarda media kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari Qambarov M.M.	693
147	Эффективность применения творческих заданий в развитии речевой деятельности Мирзахалова Г.У.	698
148	Ўсмирлик ёшидаги болаларнинг морфофункционал хусусиятлари Иминжанов Р.А., Холматов Н.У.	702
149	Ҳарбий ватанпарварлик тарбиясига қўйиладиган замонавий ижтимоий- педагогик талабалар Мамажонов Р.А.	707
150	Педагог кадрлар малакасини ошириш жараёнида тингловчиларда касбий компетентликни оширишнинг педагогик шарт-шароитлари Неъматова С.И.	713
151	"Inklyuziv ta'lim muhitida pedagogik faoliyatni tashkil etishning hozirgi kun muammolari" Xusanov A.A.	720
152	Тиббий педагогикада модел ва векторли моделлаштириш Кадирова М.Р.	724
153	1-синф ўқувчиларида мантиқий масалалар ёрдамида математик тафаккурни шакллантириш Каримова К.Р.	733
154	Мактабгача таълим ёшидаги боланинг тарбиялашда оила, маҳалла ва нодавлат нотажорат ташкилотлари ҳамкорлиги. Абдуллаева М.А., Абдуллаева Н.С.	740
155	Бошлангич синф ўқувчиларида креатив фикрлаш кўникмаларини ривожлантириш технологиялари Тураева Н.З.	744
156	Олий таълимда Э.Воҳидов ижодининг мултимедияли таъминотини яратишда ахборот дастурий воситалардан фойдаланиш Хўжамбердиева Ш.К.	748
157	Публицистика писателей как источник обогащения педагогического процесса Абдулвоҳидов Э.	753

**МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ЁШИДАГИ БОЛАНИНГ ТАРБИЯЛАШДА
ОИЛА, МАХАЛЛА ВА НОДАВЛАТ НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРИ
ХАМКОРЛИГИ.**

Масуда Абдуллаева Абдубаннаевна доцент п. ф. н. НамДУ.
Нилуфар Абдуллаева Содикжановна докторант НамДУ.

Анотация Ушбу мақолада баркамол авлодни тарбиялаш гоёси ҳам миллий, ҳам умуминсоний характерга эга эканлиги, таълим муаммоси - бу шахслар, оилалар, нодавлат нотижорат ташкилотлари, оилалар ва маҳаллий жамоатчилик ўртасидаги муносабатлар жанлиги таъкидланган.

Калит сўзлар: Таълим; таълим; интеграция; оила; узлуксиз таълим; қиймат; баркамол авлод; ҳамкорлик;

**СОТРУДНИЧЕСТВО СЕМЬИ, СООБЩЕСТВА И ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В
ВОСПИТАНИИ ДОШКОЛЬНИКОВ.**

Абдуллаева Масуда Абдубаннаевна п.ф.н.доцент
Наманганского государственного университета
Абдуллаева Нилуфар Содикжановна докторант Наманганского государственного
университет

Аннотация: В данной статье подчеркивается тот факт, что идея воспитания гармонично развитого поколения имеет как национальный, так и универсальный характер, проблема образования - это взаимоотношения индивидов, семей, НПО с семьей и местным сообществом.

Ключевые слова: Образование; образование; интеграция; семья; продолжая образование; значение; гармонично развитое поколение; сотрудничество;

**COOPERATION OF FAMILY, COMMUNITY, AND NON-GOVERNMENTAL
ORGANIZATIONS IN THE UPBRINGING OF PRESCHOOL CHILDREN.**

Annotation: This article emphasizes the fact that the idea of educating a harmoniously developed generation has both a national and a universal character, the problem of education is the relationship of individuals, families, NGOs with the family and the local community.

Keywords: Education; education; integration; a family; continuing education; value; harmoniously developed generation; cooperation;

Мамлакатимизда таълим-тарбия тизими ва мазмунини такомиллаштириш, уни давр талаблари билан уйғунаштириш йўлидаги ислохотлар жадал суръатлар билан давом этмоқда.

Узлуксиз таълимнинг пойдевори ҳисобланган мактабгача таълим тизими маънан мукаммал ва интеллектуал ривожланган шахсни тарбиялаш, болани бутун келажагини белгилаб берадиган билим ва кадриятларни ёш авлод қалбига сингдиришда муҳим аҳамиятга эга бўлган босқичдир. Шу боис мамлакатимизда мактабгача таълимни ривожлантириш ва самарали фаолият кўрсатишига қаратилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилиниб, комплекс чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

2017 - 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича **Харакатлар стратегияси**да мактабгача таълим муассасалари тармоғини кенгайтириш ва ушбу муассасаларда болаларнинг ҳар томонлама интеллектуал, эстетик ва жисмоний ривожланиши учун шарт-шароитларни тубдан яхшилаш, болаларнинг мактабгача таълим билан қамраб олинishiни жиддий ошириш ва фойдаланиш имкониятларини таъминлаш, педагог ва мутахассисларнинг малака даражасини юксалтириш⁷¹ долзарб муаммо сифатида эътироф этилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев томонидан мактабгача таълим соҳасини тубдан такомиллаштириш, болалар қамровини ошириш ва бу орқали аёллар - оналарни ижтимоий ҳаётда фаол иштирокини таъминлашга жуда катта эътибор қаратилмоқда.

Президентимизнинг ...бола дунёга келганидан бошлаб, унда айнан мактабгача бўлган ёшда ақлий фаоллик ошади, ахлоқий-эстетик ва жисмоний хислатлар шаклланади. Шу боис ҳам келгуси йилларда мактабгача таълим соҳасини ривожлантириш борасидаги стратегик мақсадимиз – боғча ёшидаги ҳар бир болани ушбу таълим йўналиши билан тўлиқ қамраб олиш учун зарур шароитларни яратишдан иборат⁷², деган сўзлари фикримизнинг яққол далилидир.

Шунингдек, юртбошимиз Халқаро хотин-қизлар кунига бағишлаб ўтказилган тантанали маросимдаги нутқида бу масала ҳақида сўз юритиб: "...мен "боғчага борган бола билан боғчага бормаган боланинг ўртасида катта фарқ бор", деган фикрни, ҳаётий ҳақиқатни такрор-такрор айтишдан, уни ҳамма жойда даъват қилишдан чарчама йман. ..."Боғчага борган боланинг онаси билан боғчага бормаган боланинг онаси ўртасида ҳам катта фарқ бор". Чунки ҳар кун тарбиячилар, педагог мутахассислар, психологлар, тиббиёт ходимлари билан мулоқотда бўлиб, боласидаги ижобий ўзгаришларни кўриб, оналарнинг ҳам билими, ҳаётий тажрибаси, маданий савияси ошади. Болалари билан бирга улар ҳам ижтимоий-маънавий тарбия муҳитига, жамиятга яқинлашади, фаолашади. Шуларнинг барчасини ҳисобга олиб, биз мактабгача таълим соҳасига улкан эътибор бермоқдамиз⁷³", - деб таъкидлайди.

МТТларининг оила ва маҳаллий жамоатчилик билан ҳамкорлик алоқаларни ўрнатиш зарурияти ҳозирги пайтда долзарб бўлиб қолмоқда. Олиб борилган илмий тадқиқотлар ва тажрибалар шуни кўрсатадики, тарбиячиларнинг оилалар билан кучли ҳамкорлиги болаларнинг ривожланиши ва таълим олишига ижобий таъсир этади. Шахсга йўналтирилган таълим ушбу ҳамкорликни МТТларида берилаётган таълимни кучайтириш ва кенгайтириш, шунингдек, уйда ва жамиятда содир бўлаётган кизиқиш ва таълимни ривожлантириш учун зарур ишончга асосланади.

Дарҳақиқат, тарбиячилар ва ота-оналарнинг бола онига таъсири қарама-қарши бўлмаслиги, аксинча уйғунлашган, бир-бирини тўлдирган ҳолда, бола томонидан ижобий ва фаол тарзда қабул қилиниши муҳим аҳамият касб этади.

⁷¹ 2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича **ХАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ**. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли **Фармони**га 1-ИЛОВА.

⁷² Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевни 2020-йил 29 декабрь кунининг олий мажлиси ва халқимизга қилган мурожаатномаси. <https://president.uz/uz/lists/view/4057>.

⁷³ <https://www.gazeta.uz/uz/2019/03/07/prezident-tabrik/>

Маълумки, баркамол авлодни тарбиялаш гоёси ҳам миллий, ҳам умуминсоний характерга эга бўлиб, у башариятни маънавий ва маърифатга, эзгулик ва юсакликка олиб боровчи қомиллик сари йўлдир. Шу сабабли ҳам инсоният пайдо бўлибдики, тарбия масаласи кишилар, оилалар, жамоалар, давлатлар олдида муҳим муаммо бўлиб келмоқда ва улар кўп вариантли йўллар, воситалар билан турлича шаклларда, услубларда амалга оширишмоқда.

Аслида бола тарбияси она қорнидалиги пайғидаёқ бошланмоғи лозим. Шу сабабли ҳам жисмонан бақувват, маънан етук инсонлар доимо улуғланиб келинган ва ҳаттоқ жисмонан бақувват инсонларга повдон ҳамда жисмонан, маънавий етук инсонларга паҳлавон деб ном берилган.

Шахснинг ҳар томонлама шаклланишида мактабгача ёши ўзига хос аҳамиятга эга давр саналади. Шунинг учун ҳам бизнинг мамлакатимизда 3-7 ёшгача бўлган болаларни тарбиялаш масаласига жиддий эътибор берилмоқда.

Баркамол авлод тарбиясида оила ва таълим ташкилотлари ҳамкорлиги жамиятда маънавий-ахлоқий муҳит барқарорлигининг асосий омили саналади. Шу боис мамлакатимизда узлуксиз маънавий тарбия тизими ва мазмунини такомиллаштиришда ўзаро ҳамкорликка таяниш зарурияти пайдо бўлди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Узлуксиз маънавий тарбия концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қароридан ...ҳомилдорлик давридан бошлаб 30 ёшгача давом этадиган узлуксиз маънавий тарбияни амалга оширишда ота-она, тарбиячи, ўқитувчи, узлуксиз таълим муассасалари ва маҳалла жамоатчилигининг ўзаро самарали ҳамкорлиги механизмини ишлаб чиқиш ва ҳаётга жорий этиш; аҳолининг фарзанд тарбияси бўйича билимларини, педагогик маданиятини ошириш, фуқароларни узлуксиз маънавий тарбиянинг жаҳон тажрибасида синовдан ўтган самарали педагогик технологиялари, усуллари ва амалга ошириш шакллари билан мунтазам таништириб бориш²⁴ концепция ва чора-тадбирлар режасини амалга оширишнинг устувор йўналишлари сифатида белгилаб берилади.

Сўнги йилларда Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Вазирлар Маҳкамасининг мактабгача таълим тизимини такомиллаштириш тўғрисидаги қарорлари қабул қилингандан сўнг, оила ва мактабгача таълим ташкилотлари ўртасидаги ўзаро ҳамкорликнинг замонавий тизимини жорий этиш зарурияти юзага чиқа бошлади. Бу ота-оналар болаларни тарбиялаш ва ривожлантириш учун жавобгардир ва бошқа барча ижтимоий институтлар фаолиятини қўллаб-қувватлашга ва тўлдиришга қақрилади деган фикрга асосланади. Бундан кўриниб турибдики, мактабгача таълим-тарбия сифатини такомиллаштириш оила ва мактабгача таълим ташкилоти интеграцияси асосида амалга оширилиши зарур.

Ўзбекистон Республикасининг “Мактабгача таълим ва тарбия тўғрисида”ги Қонунида ҳам мактабгача бўлган ёшдаги болаларга таълим, тарбия бериш ва уларни соғломлаштиришнинг, оила ҳамда мактабгача таълим ташкилоти тарбиявий

Ўзбекистон Республикасининг “Мактабгача таълим ва тарбия тўғрисида”ги ЎРҚ-595-сон Қонуни. 2019 йил 16 декабрь.

таъсирининг бирлиги⁷⁵ мактабгача таълим ва тарбиянинг асосий принциплари қаторида алоҳида таъкидлаб ўтиган.

Бугунги кунда ота-оналарнинг бола шахсининг шаклланишида мактабгача таълимнинг ижобий жиҳатлари ва фойдаси ҳақида етарлича маълумотга эга эмаслиги⁷⁶ болаларни мактабгача таълимга қамраб олиш даражасини пасайтирувчи омиллардан бири ҳисобланади. Шунинг учун мактабгача таълимнинг бола шахсини шакллантиришдаги роли ва муҳимлиги ҳақида тушунтириш тадбирларини олиб бориш, ушбу фаолиятга нодавиат ногижорат ташкилотлари, оммавий ахборот воситалари, жамоатчилик ва ота-оналарни фаол жалб қилиш болаларни мактабгача таълим билан қамраб олиш кўламини ошириш ва таълим-тарбия сифатини такомиллаштириш имконини беради.

МТТнинг оила билан ҳамкорлиги бўйича ишлаш тизимида аниқ мақсад, мазмун бўлиши керак. Ота-оналар билан ҳамкорлик борасида аввал эришилган ютуқ ва тажрибаларнинг натижаларини таҳлил қилиб, хилма-хил ва ўзаро боғлиқ бўлган шакл ва усуллар ёрдамида режали ва изчил ишлар олиб бориш мақсадга мувофиқ бўлади.

Ўзбек халқининг миллий кадриятлари, миллий-маънавий маданияти, ўз мустақиллигини мустаҳкамлаш борасида барча фуқароларимиз баҳоли қудрат ҳаракат қилаётган ҳозирги даврда ҳар бир ота-онанинг бола тарбияси ва ривожланиши, унинг келажаги ҳақидаги илмий-педагогик билимларини такомиллаштириш давр талабидир.

Фойдаланилган адабиётлар.

1. 2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича **ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИ**. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли [Фармони](#)га 1-ИЛОВА.
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевни 2020-йил 29 декабрь куни олий мажлис ва халқимизга қилган мурожаатномаси. <https://president.uz/uz/lists/view/4057>.
3. “Узлуксиз маънавий тарбия концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 31 декабрдаги 1059-сон қарори.
4. Ўзбекистон Республикасининг “Мактабгача таълим ва тарбия тўғрисида”ги ЎРҚ-595-сон Қонуни. 2019 йил 16 декабрь.
5. Ўзбекистон Республикаси мактабгача таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 майдаги ПК-4312-сон қарорига 1-илова.

Ахборот манбаалари:

1. www.gov.uz – Ўзбекистон Республикаси ҳукумат портали.
1. www.lex.uz – Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.
2. www.mehnat.uz (O'zbekiston Respublikasi Mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirligi)